

torej v pogledu na ostale 900/0 nimajo nikakega vpliva na splošno določanje cen. Kakih 400/0 se razproda v avstrijskih deželah, med katerimi jih vzame največ Severno Češko, od koder pridejo te prave kranjske čipke v promet kot daleč sloveči — češki izdelki! Zakaj to? Velika večina pa se razpošlje v inozemstvo in to ne le na Nemško,

Prusijo, Belgijo, Laško in Švico, ampak tudi v Rusijo in Angleško, dà, celo preko oceana v Severno Ameriko. Ni pa klekljanje čipk edino žensko ročno delo, ki je razširjeno na Kranjskem kot domači obrt. Poleg čipk se izdelata največ nogavic in to ne samo za domačo porabo, ampak za prodaj. A o tem drugo leto!

SLOVENSKA.

KNJIGE „DRUŽBE SV. MOHORJA“ ZA L. 1903.

Koledar „Družbe sv. Mohorja“ za leto 1904. — Pomlajen prihaja letos „Koledar“ med Mohorjane. Novi načelni sliko gosp. A. Koželja sta lepi, a risani pač nekoliko preboječe. Tudi vzglavja pri načrtih posamnih mesecev so nova, zarisana živo in religiozno.

Poleg običajnih stvari prinaša letošnji „Koledar“ zares zanimivo in koristno berilo gospodarsko-poučne in leposlovne vsebine. Med prvimi bi prisodili največ pohvale M. Levstikovemu spisu o „koristi sadjereje“ ne le zato, ker je sadjereja pri nas važna in žal še premalo obdelana gospodarska stroka, ampak zlasti zato, ker je spis sestavljen skrbno, z ljubeznijo do predmeta, in se mu pozna, da ga je sestavil veščak, čeprav je kratek. Strokovnjaško je pisan tudi članek o „borzni spekulaciji in terminski kupčiji z žitom“ izpod peresa drja R. Kušaja.

Leposlovni spisi bodo letos brezdvomno ugajali, ker jih je večina prepojena s humorjem. Umetniško največje vrednosti je Meškov „Sosedov Peterček“. Naravna in zanesljiva je ta analiza otroške duše, polna nežnosti in sočutne ljubezni. Ne utrušiš se, ko jo čitaš, dasi je v nji mnogo refleksij, in ko prečitaš, poglobiš se vánjo znova in z novim vžitkom. Manjše vrednosti in bolj za zunanji efekt so „Mladi mornar“, „Pozabljena pipa“, „Ne pivaj“ in „Zakonska sreča“. Za zunanji efekt,

pravimo, toda ta je gotov in ne izostane; preprostemu ljudstvu bodo v zabavo, ker so pisane živahno. Razen pri „Mladem mornarju“, ki pa je bolj potopis, je glavna napaka pri vseh ta, da so zapletki dokaj neverjetni. Težko si je n. pr. pri „Pozabljeni pipi“ misliti, da bi bil Seljak celo noč čepel pred vinskim sodom, ali pa da bi Matizelj mogel na led speljati toliko vaščanov. Naši ljudje to niso. Tako lahkovernih ne dobite zlepa. Sicer pa je ravno ta črtica pisana zelo zvesto in naravno. Kar oddahne se človek, ko zopet enkrat bere nekaj domačega. Naše leposlovje je žal postalo moderno in pusto, tako nedomače. Črtice in same črtice, polne tujega čuvstvovanja, pristno slovenskega, kmetskega ozračja pa je tako malo! Ko imamo pred očmi baš leposlovne sestavke letošnjega „Koledarja“, želimo si gorko, da bi se naše leposlovje že kmalu vrnilo k ljudstvu, kjer so ostavili večje pero Jurčič, Detela, Podgoričan. Naš kmet ni sanjarska go-spica, naš kmet je korenjak, hrust, ki se ti smeje v obraz, če se solziš pred njim in mu razkladaš svoje „srčne bolečine“! In koliko je tega pri nas! Zato smo „Koledarjeve“ povestice, zajete iz preprostega življenja, pozdravili z odkritim veseljem, čeprav imajo svoje tehnične pogrške.

Neutrudljivi popotnik Ljud. Stiasny nas je zopet popeljal malo po svetu; vendar se potopisu nekoliko pozna naglica. Pesniški del zastopa Meško s tremi nežnimi pesmicami, Neubauer z eno samo, ki pa je po ideji najkrep-

kejša, in Ana Krasjanova s ciklom božičnih slik v precej gladkih verzih.

Kakor drugi, ki jih je bilo mnogo manj dobrih, se narodu gotovo priljubi tudi letošnji „Koledar“, kateri nam boži skozi prihodnje leto naš vsakdanji tovariš!

VI. K.

Domači vrtnar. Gospodarjem in gospodinjam v pouk spisal Janez Koprivnik, izdala družba sv. Mohorja v Celovcu. — To je naj-novejša slovenska knjiga o vrtnarstvu. Naše slovstvo je še zelo revno na tem polju; če se ne motimo, po G. Pirčevem „Vrtnarstvu“ iz l. 1888. ni izšla do letos nobena slovenska knjiga, ki bi se bavila s tem predmetom. Zato se ne smemo čuditi, da je ta stroka našega narodnega gospodarstva še malo napredovala. Če pogledamo vrtnarstvo pri drugih narodih, n. pr. pri Holandcih, vidimo, kako smo zaostali. Sploh imamo narodno - gospodarskih del še malo, a tudi ta, kar jih imamo, ne ustrezajo vsestransko. Splošno bi se smelo reči, da se naši pisatelji premalo prilagojajo dejanskim našim razmeram in njih knjige so pisane preveč teoretično. Ta nedostatek je izkušal gospod pisatelj popraviti in je obrnil posebno pozornost na praktično obdelovanje vrtnih rastlin. Knjiga je razdeljena še precej pregledno. Najprej govori v splošnem delu o vrtu sploh, o njegovi legi in zemlji. Ta del je precej kratko obdelan, ker je mogoče podati samo nekaj glavnih naukov o napravi vrtov; kajti nihče se ne more popolnoma držati vzorcev, ampak vsakdo si napravi vrt, ki odgovarja njegovim razmeram. Zato g. pisatelj nepotrebno govori na str. 6. o trapezovih in trapezoidovih vrtnih oblikah. Zadovoljni smemo biti, če se gospodar pri napravi vrta drži splošnih naukov, ki jih podaja knjiga. Umestno pa bi bilo, da bi gospod pisatelj v tem delu kaj več povedal o pomenu vrtnarstva in pokazal koristi, ki bi jih ljudstvo lahko imelo od njega. Natančen in obširen je drugi del knjige, ki obsega opis vrtnih rastlin, njih pridelovanje in vporabo. Razporejen je po posamnih rastlinah, ki jih opisuje najprej splošno in potem posamič po raznih vrstah. Zanimivo je, da omenja vsaj pri glavnih vrstah, kako so se razne rastline razvijale iz prvotno divjih zelišč, se razplojevale in pozlahtnile, kar dela knjigo bolj zanimivo. Vsako gospodinjstvo n. pr. bo zanimalo, kako se je naše navadno zelje razvilo iz divjega kapusa, ki še zdaj raste po pečinah okoli Sredozemskega morja (stran 20.). Videč, da vrtnarstvo največ vsled tega ne napreduje, ker ljudje ne znajo obdelovati, pisatelj vedno in vedno poudarja obdelovanje. Posamne rastline opisuje le toliko, kolikor zadostuje za obdelovanje, ker sicer bi

iz vrtnarske knjige nastala botanika. Rastline opisuje po vrstah. Najprej zelenjadne rastline z njihovimi podvrstami: kapusnice, salate, špinacnice, koreninke, čebulnice itd. s posebnim ozirom na pridelovanje in vporabo, nato sadno drevje (prillikovo drevje) in jagodičevje, lepoticne rastline in trsje, ki je sicer obdelano bolj na kratko, a za domači vrt dovolj natančno, ker tukaj more biti trsju odmerjen le majhen prostor, na koncu knjige pa dobi tudi čebelar nekaj podatkov o vzgoji čebel. Knjiga je pisana marljivo in skrbno, a zdi se nam, da je preozek obseg tvarine, ki jo je obdelal g. pisatelj. Na vsak način spada v obseg vrtnarstva tudi sadjereja, in tej je v knjigi odločen prav majhen prostor. Le prillikovo drevje je na kratko obdelano, nič se pa ne omenja navadno sadno drevje; a ravno sadjereja daje našim kmetom največ dobička, ki ga dobijo iz vrtov, in ta bi se gotovo podvojil, ko bi se sadjereja bolj gojila. Saj moremo opazovati na premnogih krajih, da se ravno sadjereja popolnoma zanemarja in se ne stori dosti več kakor to, da se jeseni zrelo sadje otrese. G. pisatelj je imel pred očmi lepo urejen vrt z gladkimi stezicami, čebelnjakom ob strani in uto v kotu, kakršni se nahajajo po mestih in trgih, toda na kmetih jih je malo. Vrtnarstvo s samo zelenjadjjo in cveticami se dá gojiti le po mestih in v okolici, kjer se lahko razpeča; kmetskemu ljudstvu pa, ki mu prometna sredstva niso tako pristopna, donaša vrt glavni dobiček s sadjerejo. Lepoticne rastline so obdelane dovolj obširno. Pisatelj pravi sam, da ni imel namena opisovati vrtov, ki so namenjeni v prvi vrsti zabavi, zato je izkušal tudi kolikor mogoče okrajšati opisovanje lepoticnih rastlin, a vendar je tvarina narastla. Velike težave so pri rastlinstvu s terminologijo, ker manjka slovenskih izrazov. Kolikor je bilo mogoče, se je držal pisatelj izrazov, ki so že vsaj deloma udomačeni, nekaj pa je vpeljal takih, ki so sicer znani po posamnih krajih, a splošno v rabi še niso. Nekateri so dobri, kakor n. pr. g n o j a k, zemljo p r e l o p a t i t i, l o n č n i c e (cvetlice v loncih), g o v e j š č a k (goveji gnoj, v rabi med ogrskimi Slovenci), p r e č i n j e n a prst itd. Želeti je, da bi naši gospodarji in gospodinje, ki jim je knjiga namenjena, „Domačega vrtnarja“ prav pridno vpraševali za svet.

M. K.

Bogumil Vošnjak. **Zapiski mladega potnika.** Gorica, 1903. Tiskala tiskarna A. Gabršček. Str. 402. — S posebnim zanimanjem smo vzeli v roko to novo knjigo. Bili smo radovedni, kako sodi naš „mladi potnik“ o